

א. נפגם הגיד, משמע ששוחטים במקדש (עפ"י חזו"א כה, ט).
 ב. הרמב"ם השמיט דין ניטל הזובן.

מומים שבזנב; נפגם הזנב מן העצם [ולא מן הפרק שבין עצם לעצם, שחזור ומבריא], או שראשו מפצל את העצם (רש"י: שנקלף העור והבשר, עד שנגלית העצם. תוס': הזנב מפוצל לשנים, שיש לו שתי עצמות), או שיש בשר כמלא אצבע (- רבע טפה) בין חוליה לחוליה; זנב הגדי הדומה לשל חזיר, אפילו אינו דק כמוהו אלא שהוא מעוגל, (ויש גורסים: 'רכיכא' - רך) בדומה לזנב החזיר - הרי זה מום; זנב הגדי שיש בו חוליה אחת בלבד, וזנב הטלה שיש בו שתי חוליות ולא שלש - הרי זה מום. (כן המסקנא, דלא כרב הונא שאמר בגדי שתים ובטלה שלש); זנב העגל שאינו מגיע לערקוב (הוא הפרק המחבר את השוק, היינו העצם האמצעית של הרגל, עם הירך - היא העצם העליונה, הקולית, כפרש"י) - הרי זה מום. לפירוש הרמב"ם, חכמים חולקים על כך. וכן להלכה השמיט הרמב"ם מום זה.

ז. מומים שבגפיים:

בעל חמש רגלים או שאין לו אלא שלש. [ואם יתר וחסר ברגלים האחוריות - הרי זה אף טרפה]; רגליו קלוטות כשל חמור. ואפילו הן סדוקות אלא שעגולות כצורת פרסת החמור (רב פפא).
 א. ה"ה אם אינן סדוקות, גם אם אינן עגולות - הרי מום. וזהו עיקר 'קלוט' שבתורה (עפ"י לקוטי הלכות, ודלא כ'הר המורה' ע"ש. וכ"כ בחזו"א כה, טז).
 ב. אפילו דומה לאמו בכל דבר אלא שקלוט ברגל אחת - פסול לקרבן (עפ"י פירוש ר"ח פלטיאל - אמור);

נשמטה ירכו (ופעמים שהיא טרפה - ע' בחולין נד), והוא ה'שחול'; אחת מירכותיו גבוהה, שיוצאת מעל גבי הכסל ('כסול'); נשתרבה ירכו (- שאחת מירכותיו גדולה מחברתה. והוא ה'שרוע'); שברים בעצם היד ובעצם הרגל, אעפ"י שאינם נראים בראיה בעלמא רק ע"י מלאכה (- מלאכת האבר, כלומר שצולע בהליכה). והוא הדין לפגומות בעצם הניכרות לעין; רגליו מבוולמות (קצרות ברוחב. וי"מ לשון נפיחה. רש"י), מחמת הריוח (הרוח) - אינו מום. מחמת העצם (כלומר, רק העצם מבוולמת, אבל הבשר רחב. רש"י) - הרי זה מום.

ח. יבלת שיש בה עצם - הרי זה מום, וזוהי 'יבלת' המפורשת בכתוב. ושאין בה עצם - כשר בבהמה (אפילו יש בה שער. כן משמע מרש"י מא. ד"ה ובעל יבלת), שאינה אלא תלתול בעלמא (מלבד בעינים, כמפורט לעיל לה-לט).
 וכן שנינו (מה: בעלת הדלדולין - כשרה.

דף מא

סב. על אלו מומין / פסולין אין שוחטים את הבכור, לא במקדש ולא במדינה?

על אלו אין שוחטים לא במקדש ולא במדינה (ואין בדבר איסור 'שחוט' חוץ', שהרי אינם ראויים לפתח אהל מועד, אלא שאסור לשחוט משום הפסד קדשים, שהרי אפשר שיוממו ויהיו ראויים לפדיון / לשחיטה. עפ"י חו"א כג,ו); –

חורור ומים שאינם קבועים;

חוטין פנימיים שנפגמו ולא נעקרו;

בעל גרב. ודוקא בזה שלח מבפנים, אבל יבש מבפנים בין אם יבש מבחוץ בין אם לח מבחוץ – הרי זה מום קבוע ושוחטים עליו, והוא הגרב שבכתוב;

בעל יבלת – כשאין בה עצם והיא בלבן שבעין, אבל בשאר מקומות בגוף אינה כלום. [ואם יש בה עצם, בכל מקום הריהי מום גמור לשחוט עליו ככתוב בתורה. וכן יבלת ללא עצם הנמצאת בשחור שבעין, לפרש"י (לעיל מ) שוחטים עליה (ולפי"ז יש לגרוס ברש"י כאן: ואי ת בה שער)].

כמובא לעיל, לפי גרסת התוס' אין יבלת פוסלת בעין אלא בשחור, ועליה אמרו שכשאין בה

שער אין שוחטים לא במקדש ולא במדינה, אבל בלבן – דינה כיבלת בשאר הגוף (כן נראה).

ולהרמב"ם (איסור"מ ב,ב) נראה שיבלת בלבן עם שער – שוחטים עליה במדינה. וכאן מדובר

כשאין בה שער הלכך אין שוחטים אעפ"י שפסולה להקרבה.

בעל חזוית. ואין בכלל זה חזוית המצרית שהיא מום קבוע ושוחטים עליה את הבכור במדינה, והיא ילפת

האמורה בתורה, שמלפפת והולכת עד יום המיתה;

זקן, חולה ומזוהם – אינם בעלי מום, אך נתמעטו מהקרבה לגבוה (מן הצאן; מן הכבשים; מן העזים).

א. הזקן פסול להקרבה אף בדיעבד (כן הוכיחו המשל"מ ושער המלך איסורי מזבח ב,ו. וע' טו"א ר"ה י; יד

דוד זבחים נט).

ב. שיעור זקנה הפוסלת, כתב בספר משנה למלך איסור"מ ב; פרה א) בדעת הרמב"ם – שתש כחו

מחמת זקנה. (וכן כתב ריעב"ץ בזבחים נט שהכל תלוי בכחש בשר ותשות כח ולא בגיל – שהרי אין מתירים

לשחוט את הבכור משום זיקנה). והתוס' (ביומא סה:) כתבו שמהתורה פר שהוא יותר מבן שלש פסול

לקרבן (ורבנו גרשום כאן כתב 'זקן הרבה');

שנעבדה בו עבירה, ושהמית אדם – על פי עד אחד או עפ"י הבעלים, (שאינו בסקילה ומותר בהנאה),

גם אלו נתמעטו מהקרבה (מן הבהמה; מן הבקר; מן הצאן; ומן הצאן);

טומטום ואנדרוגינוס; לתנא קמא אין נשחטים אינם נשחטים לא במקדש ולא במדינה, משום ספק זכר

ספק נקבה. ולדברי רבי ישמעאל אין נשחט במקדש משום מום, אבל נשחט במדינה. וחכמים אומרים:

אינו קדוש בקדושת בכור.

נקב באוזן פחות מכשיעור (כדלעיל לז: והרמב"ם השמיט).

שוטה בבהמה – כשר. רשב"ג אומר: אינו מן המובחר (משנה מה:).

כל אלו, כשם שאין שוחטים עליהם את הבכור, כך בשאר המוקדשין אין פודין על פסולים

אלו (כ"מ מדברי המשנה, כמוש"כ בחזו"א פרה ג,ז וביו"ד ג,ד).

פגמים בקרנים ובטלפים – ע' להלן מד.

דפים מא – מב

סג. טומטום ואנדרוגינוס – מה דינם לענין קדושת בכור ושאר קרבנות?